

A BUK KAI PAULO RA APOSTOLO TADAV RA TARAI PILIPOI

1 ¹Paulo ma Timoteo, a ura vilavilau kai Kristo Iesu, tadav diat par ra umana tena gomgom tai Kristo Iesu dia ki Pilipoi, ma tadav diat ra umana patuana ma diat bula ra umana tultul maramaravut: ²A varmari tadav avat, ma ra malmal tai God Tama i dat ma ra Luluai Iesu Kristo.

Paulo i araring ure diat nina diat a luk kana buk

³Iau pite pa kaugu God ta ra lavur pakana ba iau nuk pa avat, ⁴ma ta ra bungbung parika ta kaugu lavur niaring iau araring ure avat par ma ra gugu, ⁵tago ava varbete ta ra bo na varvai papa ra turpaina tuk tar gori; ⁶ma i ot muka ra nuknukigu ure go ra magit iat, ba nina i ga vatavuna ra bo na papalum ta ra bala i vavat, ia na pait ot pa ia tuk tar ta ra bung kai Iesu Kristo; ⁷ma i takodo upi ina nuk pa avat parika dari, tago ava ki tuna ta ra nuknukigu, ma tago da tar vatur varurung vake ra varmari ta kaugu kini na vinivi ma ta ra papalum na maramaravut ma ra varvadekdek ure ra bo na varvai. ⁸Ma God i nunure, iau manga ki nugunugu upi avat parika ta ra varmari kai Kristo Iesu. ⁹Ma go iau araring upi na pepeal vanavana kavava varmari ta ra kabinana ma ta ra varkurai parika; ¹⁰upi avat a kure ra lavur enana magit tana; ma upi na dovot ra tulungea i vavat ma pa ta magit na tukatukai na tur pire vavat ta ra bung kai Kristo; ¹¹ma upi avat a buka ma ra vuai ra mangamangana takodo, nina ba ure Iesu Kristo, upi ra variru ma ra pite varpa tadav God.

Kristo ia ra nilaun

¹²Iau mainge upi avat a matoto, a tara na turagu, ba ra bo na varvai i tar tavua ta go ra lavur magit i ga tadav iau; ¹³ma i tar vana rikai ta ra kuba i ra lavur tena vinarubu dia monamono, ma pire diat par bula ra enana tarai, ba di ga vi iau ure ke Kristo; ¹⁴ma mangoro diat, dia barturana ta ra Luluai, di tar manga ongor ure ra agu vivi, ma dia tar

manga rurung muka, ma pa dia burut ba dia varvai ma ra tinata kai God. ¹⁵A dovotina ta ra umana dia varvai tai Kristo ma ra varngu ma ra varpuapuai; ma ta ra umana ma ra bo na bala i diat; ¹⁶ta ra umana ma ra varmari, tago di tar nunure ba di ga tibe iau upi ina ongor maravut ra bo na varvai; ¹⁷ma ta ra umana dia varvai tai Kristo ma ra vartoto, ma pa i dovot ra bala i diat, ma dia nuk ia ba diat a vot i tar ra kinadik ta ra agu vivi. ¹⁸Ma i dave? Ia kaka go: Iau gugu ta ra varvai tai Kristo, ba ma ra vaongo ba ma ra dovotina; io. ina gugu ka tana, ma namur bula. ¹⁹Tago iau nunure, go ra magit na arikai tana ra varvalaun piragu. ure kavava niaring ma ra maramaravut i ra Tulungea i Iesu Kristo, ²⁰varogop ma kaugu kini ungun ma kaugu kini nunur upi ia, upi galiaka iau vavirvir tai ta magit; upi ina rurung uka, varogop lua, na damana gori, ina vangala pa Kristo ta ra palapakagu,, ta ra nilaun, ba ta ra minat. ²¹Tago Kristo ia ra nilaun piragu, ma ta ra minat ina boina tana. ²²Ma ona ra nilaun ati ra pia na vuna ta ra vuai ra papalum, pa iau nunure muka ba ava ina pilak pa ia. ²³Tago iau lavur nunuk ure ra ura magit, iau mainge upi ina vana upi amir a ki varurung ma Kristo; tago i manga boina nam; ²⁴ia kaka kaugu kini ta go ra nilaun i manga topa avat boko. ²⁵Ma tago iau kapkapupi nam, iau nunure ina ki pa boko, ma dat par. dat a ki varurung, upi na tavua kavava gugu ure ra nurnur; ²⁶ma upi kavava langlang na pepeal tai Kristo Iesu ure iau ta kaugu vinavana mulai pire vavat. ²⁷Ia kaka i boina ba kavava mangamangana na topa ra bo na varvai kai Kristo; upi, ba ona ina vana upi ina gire avat ba ona iau ki kan avat, ina valongore ure kavava kini, ba ava tur padikat ma ra kopono nuknuk, ma ava ongor varurung ma ra kopono bala i vavat ure ra nurnur ta ra bo na varvai; ²⁸upi koko avat a burut ta diat ra umana ebar; ia ra vakilang i ra vinirua ta diat, ma a vakilang na varvalaun pire vavat, ma go tai God iat; ²⁹tago ure Kristo di tar tul tar ia ta vavat, vakir upi avat a nurnur uka tana, upi avat a kairane bula ra kinadik ure; ³⁰ma kavavat bula nina ra vinarubu ba ava gire tagu, ma ava valongore ure iau gori.

Kristo i ga vaikilik pa ia iat

2 ¹Kari ba ta varvargat tai Kristo, ba ta varmaram na varmari, ba ta varmaliurai na tulungen, ba ta bala na varmari tuna akari, ²avat a ongor upi na ot kaugu gugu, ba na tikai ka ra nuknuk i vavat, ba avat a varogop ta ra varmari, ma na kopono ko ra tulungea i vavat, ma avat a nuk pa ra kopono magit; ³koko avat a pait ta magit ta ra varpuapuai ba ta ra pite varpa vakuku, avat a nuk vangala vargiliane pa avat ma ra madu na bala i vavat; ⁴ma koko tikatikai na mataure upi ra magit ba kana iat, boina ba avat par, tikatikai, avat a mataure bula upi ra magit kai ra enana. ⁵I boina ba ra nuknuk i vavat na varogop ma ra nuknuk i Kristo Iesu; ⁶tago i ga varogop tuna ma God, ma pa i ga nuk pa ia ba ia

ra magit di ra pa ia upi dir a vardada ma God, 7ma i ga vung pala vue mule, ma i kap ra maukua i ra vilavilau, ma di ga vaki ia upi na varogop ma ra tarai; 8ma di nunure ra maukuana da ra tutana tuna, i ga vaikilik pa mule, ma i ongo tar mule ta ra minat, maia, ta ra minat ta ra bolo na davai. 9Kari God i ga manga vangala pa ia tana, ma i ga tul tar ia tana ra iang i lia kakit ta ra lavur iang; 10upi na talikun ra malmalikun na kau i diat par arama ra bala na bakut ma ta ra rakarakan a gunagunan ma ta ra vavai ra rakarakan a gunagunan ta ra iang i Iesu, 11ma ra karamea i diat par, diat a mulaot ure Iesu Kristo ba ia ra Luluai, upi ra minamar i God a Tama i dat.

Avat a pupua da ra kapa ta ra rakarakan a gunagunan

12Io, avat, iau mari tuna avat, da ava ga toratorom ta ra lavur bungbung i tar par, vakir ika tago iau ga ki pire vavat, damana gori bula ba iau ki kan avat, avat a ongor upi avat a pait ot pa kavava varvalaun ta ra bunurut ma ra nidadar; 13tago God iat, i vaki ra mamainga upi ia ta vavat ma ra niongor tana bula, da ra bo na nuknukina iat. 14Avat a pait rit ra lavur magit ma koko ra niur ma ra lavur nuknuk tana; 15upi avat a langalanga ta ra magit na vartakun ma avat a dovot, a umana natu i God, ma pa ta nirara ta vavat livuan ta ra taun tarai i gegagege, ma i taviri ra maukua i diat, nina ava pupua livuan ta diat da ra umana kapa ta ra rakarakan a gunagunan, 16ba ava tul tar ra tinata na nilaun; upi ina langlang me ta ra bung kai Kristo, ba pa iau ga vutvut vakuku, ma pa iau ga ongor vakuku. 17Maia, ma ona iau virua da ra tinabar ma ra varvakai ta kavava nurnur, iau gugu ke tana, ma iau ga varurung ma avat parika; 18ma damana avat a gugu bula, ma dat par dat a gugu varurung.

Timoteo dir ma Epatrotito

19Ma iau nuk ia ta ra Luluai Iesu, ba ina tulue Timoteo tadav avat boko, upi ina ngo bula, ba iau matoto ta kavava kini. 20Tago pa ta tikai mulai piragu i varogop ra nuknuk i dir, ba na nuk pa kavava kini ma ra dovotina. 21Diat par dia nuk pa kadiat iat, ma vakir ra magit kai Iesu Kristo. 22Ma ava tar nunure, di tar valar ia, ma da ra bul i torom tai tamana, damana i ga papalum maravut iau ta ra bo na varvai. 23Iau nuknuk ia ba ina tulue muka, ona iau tar nunure ba ina dave; 24ma iau nurnur ta ra Luluai ba iau bula ina vana tadav avat boko. 25Ma iau ga nuk ia, i topa ia muka, upi ina tulue Epatrotito tadav avat, a turagu ma kaugu tena maramaravut ta ra papalum ma a talaigu ta go ra vinarubu, ma kavava tultul, nina i ga toratorom tagu ta kaugu niiba; 26ma i tar ki nugunugu upi avat par, ma i tabun ra balana, tago ava tar valongore ba i ga mait; 27ma a dovotina i ga mait ma i maravai ba na mat; ma God i ga mari ia; ma vakir ia kaka, i ga mari iau bula, kan ina alube pa ra niligur vartataun. 28Ia kaka go iau

ongor tana upi ina tulue lulut, upi avat a gugu, tago avat a gire mule, ma upi na ikilik tana kaugu niligur. ²⁹Avat a onge pa ia ta ra Luluai ma ra ngala na gugu; ma avat a ru tuna diat dia damana; ³⁰tago i ga maravai na mat ure ra papalum kai Kristo, ma i ga vana ma ra kikinit vakai ure kana nilaun upi na mal ot pa kavava maramaravut piragu.

A dovot na mangamangana takodo

3 ¹A takununa go, a tara na turagu, avat a gugu ta ra Luluai. Ba ina tumu mule nina ra lavur magit iau ga tumu ia lua tadav avat, pa na vatalanguan iau, ma na vaboina ke avat. ²Avat a varbalaurai upi ra umana pap, avat a varbalaurai upi ra umana kaina tena papalum, ma avat a varbalaurai upi ra umana tena pinapoko kakaina. ³Tago dat a tarai na pokakikil dat, da lotu ta ra Tulungea i God, ma da langlang tai Kristo Iesu, ma pa da nurnur ta ra palapaka; ⁴kan i topa iau bar ba ina nurnur ta ra palapaka; ona ta tikai i nuk ia upi na nurnur ta ra palapaka, iau lia tana; ⁵di ga poko kikil iau ta ra valavutuluna bung, ma di ga kava iau a te Israel, ta ra vuna tarai Benjamin, iau a Ebraio tuna ta diat ra umana Ebraio; iau a Parisaio ure ra magit na varkurai; ⁶ure ra niongor, iau ga vakavakaina diat ra umana ekelesia; ure ra mangamangana takodo i vuna ta ra tinata na varkurai, pa iau ga rara. ⁷Ma ra magit i ga ngatngat piragu, iau tar nuk pa ia ba ra magit vakuku piragu, upi ina vatur vake Kristo. ⁸Maia, ma a dovotina iau nuk pa ra lavur magit par ba a magit vakuku ka, tago i manga boina ra varnununurai ma Kristo Iesu kaugu Luluai; ure nam i tar panie kan iau ra lavur magit parika, ma i varogop piragu ma ra putaputa ka, upi ina kale pa Kristo, ⁹upi da gire tadav iau ba iau ki tana, ma koko iau vatur vake kaugu varvatakodo iat, nina i vuna ta ra tinata na varkurai, ma ga nam iat dia vatur vake ta ra nurnur tai Kristo, a varvatakodo kai God i vuna ta ra nurnur; ¹⁰upi ina nunure Iesu, ma ra dekdek i kana tinut mulai kan ra minat, ma ra kini na bartalaina me ta ra magit na kinadik, upi amir a varogop me ta kana minat; ¹¹kan ina ko rikai bar tadav ra tinut mulai kan ra minat.

A nivut upi ra tukuna

¹²Vakir ba iau ga tar ko rikai boko tana, ma vakir iau tar ko vurakit; iau ongaongor upi ia ka, upi ina vatur vake ra magit Kristo i ga vatur vake iau ure. ¹³A tara na turagu, pa iau nuk ia ba iau tar vatur vake; ma go ra kopono magit iau pait ia, iau nuk vue ra lavur magit dia ga par, ma iau ongaongor upi ra lavur magit dia tur na lua tagu, ¹⁴ma iau vutvut upi ra tukuna, upi ra vapuak i ra varting urama kai God tai Kristo Iesu. ¹⁵Io, i boina ba dat da ko kakit, na damana ra nuknuk i dat; ma ona ta tika na magit pa i kopono ra nuknuk i vavat tana, God na ve tar ia bula ta vavat; ¹⁶i boina ba dat a murmur uka nam ra magit da tar ko rikai tadav ia.

¹⁷A tara na turagu, avat a murmur varirivut iau, ma avat a gire vakilang bula diat, dia pait ia damana, tago avet a umana valavalar ure avat. ¹⁸Iau tar vala ve milate avat, ma go iau ve mule avat ma ra tinangi, ure mangoro dia vanavana, diat a umana ebar kai ra bolo kai Kristo; ¹⁹a mutuai diat a vinirua, kadia god ra bala i diat, kadia gugu i tur ta kadia vavirvir, dia nuk pa ka ra lavur magit ra pia. ²⁰Dat a tarai na pia na pal marama ra bala na bakut, ma mabara da ungunung pa ra Tena Valaun, ra Luluai Iesu Kristo; ²¹nina ba na vaenana pa ra paka i dat i bilua, upi na varogopane ma ra pakana i mamar, da nam ra ongor ba na vamolo valar tar ra lavur magit par tana mulai me.

A umana tinata na varvakapa

4 ¹Io, a tara na turagu, iau mari avat ma iau ki nugunugu upi avat, avat kaugu gugu ma kaugu kere na minamar, avat a tur padikat ta ra Luluai, a tara na lai.

²Iau vargat vovo pa Evodia, ma iau vargat Sintike bula, ba na kopono ko ra nuknuk i dir ta ra Luluai. ³Ma iau ting pa u bula, kaugu tena papalum varirivut, a dovot na talaigu, upi una maravut nam ra ura vavina, dir ga ongor maravut iau ta ra bo na varvai, ma Klement bula, ma ta ra umana diat, ave ga papalum varirivut ma diat, ra iang i diat i tur ta ra buk na nilaun.

⁴Avat a gugu vatikai ta ra Luluai; ma iau biti mulai: Avat a gugu. ⁵Boina ba diat a tarai par diat a nunure ra madu na bala i vavat. A Luluai i tar maravai. ⁶Koko avat a ngarao ure ta magit; ma ta ra lavur magit par avat a vaarike tar ika kavava lavur mamainga tadav God ma ra niaring, ma ra nilul ma ra pite varpa. ⁷Ma ra malmal kai God, nina i tur lake ra minatoto par, na balaure vake ra bala i vavat ma ra nuknuk i vavat ure Kristo Iesu.

⁸A takununa go, a tara na turagu, a lavur magit dia dovot, a lavur magit dia ruru, a lavur magit dia takodo ma ra lavur magit dia gomgom, a lavur magit dia mariringian, ra lavur magit i boina ra varvai tana; ba ta magit i boina, ba ta magit na pite varpa, avat a nuk pa nam ra lavur magit. ⁹Nam ra lavur magit ava ga vartovo tana ma ava tar vatur vake ma ava tar valongore ma ava tar gire tagu, avat a pait diat; ma ra God na malmal na ki pire vavat.

A pite varpa ure ra vartabar

¹⁰Iau tar gugu muka ta ra Luluai, tago kavava ninunuk ure iau i tar libobor mulai, ma a dovotina ava ga tar nuk pa iau, ma i ga dekdek ika upi avat a pait valar pa ta magit. ¹¹Pa iau tata, tago iau ki na niiba; tago iau pait valar pa ra kini vovovon ta ra lavur magit i tadav iau. ¹²Iau nunure ra kini na luveana ma ra kini na uviana bula, di tar tovo iau

ta ra kini na pidik tar ta ra lavur magit par, upi ina maur ma upi ina mulmulum, upi ina ki ma ra peal magit ma upi ina ki na niiba. ¹³Iau pait valar pa ra lavur magit par ta nina i vator iau. ¹⁴Ma ga ni ava tar pait mal ia, tago ava ga maravut iau ta ra lavur magit na varmonong. ¹⁵Ma avat bula, a umana Pilipoi, ava nunure ba di ga tur pa ra bo na varvai ta nam ra bung iau ga vana kan Makedonia, pa ta ekelesia i tur maravut iau ma ra tinabar ma ra vavatur vakai vargil, ia kaka avat; ¹⁶tago ba iau ga ki Tesalonika, ava ga vaurua ma ra tul vue ra magit piragu ure kaugu kini na luveana. ¹⁷Vakir tago iau mamainge upi ta vartabar, iau mainge ke ba na pepeal ra vuai vavat, upi avat a boina tana. ¹⁸Iau tar vatur vapar vake ra lavur magit ma i tar ki ak; iau tar buka, tago iau tar vatur vake tai Eaprotito ra lavur magit ava ga tulue, i ang na katkat, a tinabar i varmananai, God i mainge tuna. ¹⁹Ma kaugu God na tabar avat ma ra magit par ava iba upi ia, da kana peal magit ma ra minamar tai Kristo Iesu. ²⁰Ma go a variru tadav kada God ma Tama i dat ba pa na mutu. Amen.

A mutuaina tinata na varvagai

²¹Avat a vatatabe diat par ra lavur tena gomgom tai Kristo Iesu. A umana tura i dat ave ki varurung ma diat, dia vatatabe avat. ²²Diat par ra umana tena gomgom dia vatatabe avat, damana muka diat dia ki ra kuba i ra Kaisar.

²³Ra varmari kai kada Luluai Iesu Kristo na ki pire ra tulungea i vavat. Amen.^a

^a 4.23 (Di ga tulue pire ra tarai Pilipoi maro Rom na Eaprotito i ga kap ia.)